

## **НАПРЯМ 4. ЦИВІЛЬНЕ ТА СІМЕЙНЕ ПРАВО. ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС**

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-53>

### **ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА УЧАСТЮ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ**

**Боложинський Дмитро Богданович**

*курсант*

*Військово-юридичного інституту*

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого  
м. Харків, Україна*

**Рибицька Олена Миколаївна**

*викладач кафедри права Національної безпеки та правової роботи  
Військово-юридичного інституту*

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого  
м. Харків, Україна*

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну значно вплинуло на функціонування цивільних договірних правовідносин. Через тимчасову окупацію, бойові дії та ракетні обстріли виконання багатьох зобов'язань стало неможливим або суттєво ускладнилось, що викликало потребу в змінах законодавства. Особливої ваги набули питання правових наслідків невиконання зобов'язань і широке використання «форс-мажору» у договірних відносинах. У цих умовах структурні підрозділи Міністерства оборони України, які виконують стратегічно важливі зобов'язання, потрапили у сферу, що вимагає правового аналізу, зокрема щодо вирішення спорів та правозастосування.

Актуальність дослідження визначається потребою адаптувати регулювання договірних відносин до умов воєнного стану, враховувати специфіку зобов'язань за участю структурних підрозділів Міністерства оборони України і розробити єдині підходи для вирішення спорів у цій сфері.

Війна значно впливає на суб'єктів цивільно-правових зобов'язань, їх умови життя, соціальний статус, матеріальне становище. Зрозуміло, що за таких обставин виконання багатьох зобов'язань вчасно або взагалі стає неможливим. З цією метою 15 березня 2022 р. було прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» [1], який вніс низку змін до регулювання цивільно-правових відносин.

Згідно зі ст. 625 Цивільного кодексу України, боржник не звільняється від відповідальності за невиконання грошових зобов'язань і має сплатити борг з урахуванням інфляції та три відсотки річних, якщо інше не передбачено договором. Однак у «Прикінцевих та перехідних положеннях» ЦК України додано пункт 18, що звільняє позичальників під час воєнного або надзвичайного стану і 30 днів після його завершення від відповідальності, передбаченої ст. 625, а також від штрафів і пені за прострочення кредитів або позик.

Додатково зазначено, що нараховані після 24 лютого 2022 р. штрафи, пеня та інші платежі за прострочення виконання підлягають списанню кредитодавцем.

Ситуація з іншими зобов'язаннями, такими як купівля-продаж, рента чи оренда, є іншою. Згідно зі статтею 617 ЦК України, порушник зобов'язання звільняється від відповідальності, якщо доведе, що це сталося через випадок або обставини непереборної сили. Такі обставини, як воєнні дії, об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань [2].

За частиною другою статті 14-1 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» [3], воєнні дії вважаються форс-мажорними обставинами, що об'єктивно унеможливають виконання договорів. Однак між форс-мажорними обставинами і неможливістю виконання зобов'язання має бути причинно-наслідковий зв'язок, а сам воєнний стан не є автоматичною підставою для звільнення від виконання.

Повномасштабне вторгнення Росії змінило регулювання договірних зобов'язань в умовах воєнного стану. Значна частина зобов'язань зазнала впливу обставин непереборної сили, що ускладнило їх виконання. Законодавчі зміни, такі як списання штрафів і звільнення від відповідальності за прострочення, стали інструментом адаптації правового регулювання до нових умов.

### Література:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15 березня 2022 р. № 2120-IX. Відомості Верховної Ради України. URL: Про внесення змін до Податко... | від 15.03.2022 № 2120-IX (rada.gov.ua)

2. Максим Чередніченко. Воєнний стан: чи змінились наслідки невиконання цивільно-правових зобов'язань. Liga Zakon (інтернет-ресурс). URL: Воєнний стан: чи змінились наслідки невиконання цивільно-правових зобов'язань | ЮРЛІГА (ligazakon.net).

3. Про торгово-промислові палати в Україні: Закон України від 2 грудня 1997 р. № 671/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. URL: Про торгово-промислові пал... | від 02.12.1997 № 671/97-ВР (rada.gov.ua)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-54>

## **ПОЗАСУДОВІ СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ**

**Дзьобан Володимир Віталійович**

*аспірант кафедри права*

*Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет»  
м. Київ, Україна*

Трансформація споживчих практик та зростання кількості онлайн-транзакцій створюють нові виклики у сфері захисту прав споживачів. Складність технологічного середовища та транскордонний характер операцій суттєво ускладнюють застосування традиційних судових механізмів захисту прав споживачів. У цьому контексті особливої актуальності набувають позасудові способи вирішення спорів, які здатні забезпечити більш ефективне відновлення порушених прав.

Основними проблемами, з якими стикаються споживачі в мережі Інтернет, є оманливий маркетинг, неналежна якість товарів та послуг, шахрайство з платіжними інструментами, неправомірне застосування автоматично поновлюваних підписок та використання так званих «темних патернів» (dark patterns). Традиційні судові процедури через їх надмірну формалізованість, тривалість розгляду та високу вартість часто виявляються неефективними для вирішення таких спорів, що призводить до відмови споживачів від захисту своїх прав.

Ефективні позасудові механізми захисту прав споживачів у мережі Інтернет повинні відповідати кільком ключовим вимогам. По-перше, вони мають бути технологічно доступними, тобто реалізованими через зручні онлайн-платформи, що працюють на різних пристроях. По-друге, важливими є оперативність розгляду скарг та чіткість процедур. По-третє, необхідно забезпечити неупередженість та незалежність медіаторів чи арбітрів. По-четверте, враховуючи транскордонний характер багатьох онлайн-транзакцій, такі механізми повинні бути сумісними з правовими системами різних держав.